

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, as filed at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Konvencija strokovno organiziranih delavcev.

BOJ MED NAPREDNIM IN NAZADNJAŠKIMI ELEMENTI.

Zmaga je na strani naprednih elementov.

Cincinnati, O. — Na konvenciji strokovno organiziranih delavcev v "Ohio State Federation of Labor" je prišlo do odločilnega boja med konzervativnimi in radikalnimi elementi v federaciji, v katerem so propadli konzervativni elementi stare šole.

V prihodnji industrijalni preizkušnji hočemo s sabo policaje. Sile v Cincinnatiju in drugje nočejo policijske unije. Mi hočemo policaje z nami, da nam dovolijo razpostaviti stavkovne straže.

Tako je govoril na konvenciji Max S. Hayes iz Clevelanda, poznan kot socialist, ki se strinja z vojnimi cilji predsednika Wilsona. Konzervativni elementi so seveda nasprotovali Hayesu z vsemi močmi. Najbolj so nasprotovali rezoluciji za rekonstrukcijo, po vojni, ki ni vseh privilegiranim interesom.

Glavne točke v rezoluciji so: Železnice, brzojav in telefon ostanejo po vojni pod vladno kontrolo. Lastniki dobe odškodnino po fizični vrednosti.

Trgovska mornarica ostane splošna ljudska last. Vlada pokupi pomole in doko po priložni vrednosti.

Vlada prevzame oljne vreče, cevi za pretakanje olja, plin in mineralne produkte.

Preključno se pravice za izrabljanje vodne sile.

Ceste grade brezposelni delavci. Pogozdovanje izsekanih gozdov. Če bodo delavci pri osemurnem delavniku brez dela, se delovnik zniža na sedem ali šest ur.

Obdavljenost zemljišnih posestnikov, ki drže od trga zemljišča radi špekulacije.

Kultiviranje suhih in močvirnatih zemljišč.

Stalna mezda, ki mora soglašati s povprečnimi življenjskimi troški, ki jih ima družina.

Maksimalni profit 6 odstotkov od investiranega kapitala.

Zavarovanje proti starosti, boleznim in nesrečam. Brezplačna bolniška pomoč. Naraščajoč dohodninski davek. Osebe, ki imajo nad \$20,000 letnih dohodkov, plačajo od dohodka nad to vsoto 90 odstotkov dohodninskega davka.

Rezolucija je bila sprejeta in bo predložena prihodnji konvenciji "Ameriške delavske federacije".

MEZDNO VPRAŠANJE GLAVNI VEROK ZA STAVKO.

Washington, D. C. — Oficijelno kanadsko poročilo pravi, da je v letu 1916 nastalo 50 stavk (66 odstotkov) radi meznega nesorazuma. V 47 stavkah so delavci zahtevali povznesenje mezd, v treh so pa hoteli preprečiti znižanje mezd. V sedmih stavkah so delavci zvezali povznesenje mezd z drugimi zahtevami. V treh stavkah so delavci zahtevali priznanje unije, za enajst stavk so pa bili vzroki različni.

Štirideset odstotkov od vseh stavkov je končalo z zmago za delavce, dvajset odstotkov pa z zmago za delodajalce. 29 odstotkov stavk je končalo s kompromisom, 11 odstotkov je pa bilo nedolčenih.

NOVE LADJE.

Washington, D. C. — V tednu, ki je končal s 25. oktobrom, je bilo dodeljenih ameriški trgovski mornarici osemnajst novih ladij, ki nosijo skupaj 98,900 ton tovara. Med temi ladjami je parnik "Victorious", ki odriine 11,800 ton vode, in parnik Cape May, ki nosi 10,100 ton.

Konferenca socialnodemokratske lige.

SPREJETE SO BILE VAŽNE REZOLUCIJE.

Med delegati so bili znani socialistični pisatelji in teoretiki.

New York, N. Y. — Tukaj se je vršila konferenca "Ameriške socialno-demokratske lige", na kateri so bili zastopani tudi jugoslovanski socialisti.

V soboto in nedeljo se je konferenca največ bavila z rekonstrukcijsko po vojni.

Konferenca podpira predlog George W. Wickershama, da se črta dolg zaveznikom, ki so ga napravili v času vojne, toda s pogojem, da se črta tudi dolg Rusije. Sprejeta je bila industrijalna in vojna taktika "Ameriške delavske federacije", da se ne pogajajo z zastopniki sovražnika, izjema velja le tedaj, če so v revolvi proti svojim vladam.

Nemške večinske socialiste je kritiziral Frank Bohn, ustanovitelj "Priateljev nemške demokracije". Mr. Bohn se je pred kratkem vrnil iz Evrope, kjer je študiral ondote razmere. Dejal je, da se ni dokazov, da so večinski socialisti spremenili svojo taktiko.

Henry L. Slobodin je apeliral, da se podpira prava demokracija v Rusiji in ji svari, naj se ne dovoli Nemčiji, da bi imela slobodno roko v Rusiji.

Konferenca je sprejela rezolucijo, v kateri častita Karl Liebknechtu radi protikajzerjevske demokracije, in objavlja pomoč vsem republikanskim aspiracijam v centralnih cesarstvih.

Liga priporoča bolj mednarodno sodelovanje pri nadzoru mednarodne trgovine kot svobodno mednarodno trgovino.

Odborniki lige so: Predsedatelj John Spargo, tajnik William English Walling, blagajnik John G. Phelps Stokes, V narodni odbor so izvoljeni Frederick Almy, William F. Cochrane, Charlotte Perkins Gilman, Frank Bohn in profesor William P. Montagne.

POLJSKA INDUSTRIJA JE HUDO TRPELA.

Washington, D. C. — Na Poljskem je poleg tekstilne industrije glavna industrija rudarska, ki je silno trpela vsled vojne. Članek v berlinskem časniku, ki ga je predložil trgovski atašee Erwin W. Thompson v Kopenhagenu na Danskem, pravi, da je nemška vojaška vlada obratovala rudnike, ki jih je Rusija pričela odpirati pred letom 1914. Železarska industrija se je skrčila, plavži obratujejo neredno. V tovarnah, v katerih izdelujejo cement, zink in druge kovine, delajo le deloma. V nekaterih steklarnah zdaj delajo. V Varšavi je hudo omejena tudi sladkorna industrija.

NESREČE V ZRAKU.

Fort Worth, Tex. — Letalska vajenca Howard D. Burnett in Howell W. Williams sta trčila skupaj z letalom in padla na tla. Obležala sta mrtva.

San Diego, Cal. — Lajtnant James Kinnear je obležal mrtev na tleh, ko je na rockwellskem letalskem polju padel z letalom na tla.

Mount Clemens, Mich. — Lajtnant Oliver P. Jackson in Andrew Sibley sta bila ubita, ko je njihovo letalo padlo iz visočine 1,000 čevljev na tla.

BOGAT PLEN V SALONU.

Chicago, Ill. — V salonu Herman Katza je vstopilo pet banditov in zapovedalo petim gostom, naj dvignejo roke kvikso. Iz registra za gotovino so pobrali \$60, gostom so pa vzeli \$360. Ves plen je znašal \$420.

Provizorični pogoji za premirje.

Armade centralnih zaveznikov morajo zapustiti osvojeni teritorij.

Avstrija in Turčija iščeta separaten mir.

Washington, D. C. — Vojaški svetovaleci v najvišjem vojnem svetu, zborujočem v Versaillesu na Francoskem so sestavili nedoločene in provizorične pogoje za premirje. Te pogoje so brzojavili predsedniku Wilsonu, da jih potrdi. Na kratko povedani so pogoji sledeči:

1. Umaknitev nemških čet z osvojenega teritorija v določenem času, ki ga določijo zavezniški poveljniki.
2. Izročitev vse opreme in municije.
3. Umaknitev nemških sil za reko Reno.
4. Demobilizacija nemških armad, izvzemati čet, ki so potrebne za policijsko službo.
5. Izročitev omejenih trdnjav, v katerih sta trdnjavi Metz in Strassburg.
6. Ispustitev vseh zavezniških ujetnikov, nemški ujetniki ostanejo v ujetništvu, dokler ni restavrirano opustošeno ozemlje.
7. Izročitev določenega števila nemških potapljač.

Po poročilih, ki so došla sem in prihajajo iz dobrih virov, se zavezniški zedinili, da napravijo mir z Nemčijo na podlagi t. j. ki jih je izdelal predsednik Wilson.

Marsal Foch in drugi vojaški svetovaleci in poveljniki so se izrekli za premirje s centralnimi silami kot nekaj praktičnega, če so pri tem premirju zavarovani interesi zaveznikov.

Vojaški svetovaleci zaveznikov formulirajo pogoje za predlagano premirje in nekateri pogoji so bili že sporočeni predsedniku Wilsonu, da jih odobri.

Razume se, da ti pogoji ne morejo biti drugačni, kot da Nemčija da z vojaškega vidika take garancije, ki jamčijo, da ne izrabijo premirja v svojo korist. Če Nemčija sprejme te pogoje, tedaj preneha bojevanje na fronti. Avstrija in Turčija že iščeta separaten mir z zavezniki. Položaj je tak, da napravljiva vtis, da konec vojne ni več daleč.

Nekateri tukajšnji častniki menijo, da bo treba še nadaljnih bojev, da Nemčija sprejme zavezniške pogoje. Njena militaristična sila mora biti še bolj oslabiljena in notranji položaj bolj nevaren za nemške mogotee, da se podajo. Zgodi se lahko tudi narobe in nemški vladarji sprejmejo zavezniške pogoje, spoznavši, da so izgubili zanje vsi upi za uspešno nadaljevanje vojne.

Najvišji vojni svet, zborujoč v Versaillesu, razpravlja še o nadaljnih pogojih. Posvetovanj se udeležujejo tudi polkovnik House, ki je predložil zavezniškimi ministrskimi predsednikom, tvorečim najvišji vojni svet, predsednikove nazore o pogojih, ki so bili že predloženi in katere šele uvažujejo.

Člen, ki se peča z umaknitvijo centralnih armad z osvojenega ozemlja, določa, da se centralne armade umaknejo iz Belgije, Francije, Srbije, Črnogore, Rumunske, Italije in Rusije v določenem času, ki še ni določen. Nemški oficirji pravijo, da ho vzelo šest mesecev, preden se nemške čete umaknejo iz Francije in Belgije, toda marsal Foch in drugi zavezniški poveljniki vedo, da vzame le del tega časa, da se umaknejo nemške čete.

Vojaški svetovaleci priporočajo, da Nemčija umakne vse svoje vo-

jaške sile za reko Reno, da pušti teritorij med reko Reno in zavezniški nezavarovan ali ga pa prepusti zaveznikom.

Neki drugi člen v provizoričnih pogojih za premirje pravi, da mora Nemčija izročiti vso lahko in težko opremo in municijo, ko se prične umikati z osvojenega ozemlja.

Če člen zahteva, da morajo nemške armade oddati tudi malo orožje, še ni jasno po sem došlih vesteh. Zavezniški poveljniki ho do najbrž zahtevali, da se sovražniku vzamejo vsa sredstva, s katerimi bi lahko obnovil sovražnost.

Nadaljnji člen določa, da Nemčija izroči vse obneje trdnjave, v katerih sta tudi trdnjavi Metz in Strassburg, ki jih takoj zasedejo zavezniške čete.

Nemčija ima demobilizirati svoje armade, obrdri pa lahko le toliko mož, kot jih je neobhodno potrebnih za vzdrževanje reda in opravljanje policijske službe v Nemčiji.

Nemčija mora takoj izpustiti vse zavezniške ujetnike, nemški vojni ujetniki se vrnejo domov, ko izginejo sledovi nemškega opustošenja na osvojenem teritoriju. Ta člen priporoča, da zavezniški poveljniki vporabijo nemške vojne ujetnike za vpostavljalno delo na osvojenem ozemlju.

Sodiijo, da bodo zavezniški zahtevali, da Nemčija nosi troške za popravila v opustošenem teritoriju po nemških armadah, toda določnega ni nič povedanega o tem in zato menijo nekateri, da se to vprašanje prepusti mirovni konferenci.

Člen, ki se peča z nemško mornarico, najbrž še ni popolnoma izdelan in mogoče se razpravlja o njem najvišji vojni svet. Iz namerovanih pogojev za premirje, ki so dospeli v Washington, je toliko posneti, da mora Nemčija izročiti potapljače, ki operirajo v Sredozemskem morju, in poleg cd vsake vrste potapljač še po eno potapljačo.

O Veliki Britaniji govore, da zahteva, da Nemčija praktično izroči vse brodogrje, ki je odloženo za visoko morje. O tej točki se danj razpravlja v višjem vojnem svetu. Kakšno stališče zavzema predsednik o tem vprašanju, pa ni znano.

Slikijo se tudi glasovi, da zavezniški zahtevajo izročitev Klovlova kanala kot garancijo, da Nemčija ne prične znova s sovražnostmi.

Pogoji, ki so došli v Washington, niso definitivni in so le provizorični, o katerih je treba, da tudi predsednik Wilson izreče mnenje.

Predsednik Wilson je bil zadnjih 48 ur v nepretrgani zvezi s polkovnikom Houseom s pomočjo podmorskega kabla. V podučenihih krogih sodijo, da se razprave o pogojih za premirje bližajo h koncu.

Vsa znamenja govore, da bodo zavezniški v nekaj dneh sporočili Nemčiji pogoje za premirje, ako se nadaljni dogodki ne razvijejo tako, da se jim zdi pametno, da jih odlože.

Danes hladnejše v Illinoisu; severozapadni vetrovi. Solneni vzhod ob 6:20 a. m.; solneni zahod ob 4:47 p. m.

Kajzer je izgubil vso oblast.

ODPOVED MORDA PRIDE V PAR DNEH.

Nemška vlada je poslala novo noto v Washington.

Washington, 30. okt. — Državni departement je danes prejel novo noto nemške vlade. Nota vsebuje prošnjo za hitro premirje in podrobno opisuje, kako sta državni zbor in zvezni svet (Bundersrath) odzvela kajzerju vso oblast. Nota je priloga zadnje nemške prošnje za premirje. Nemška vlada ponovno zagotavlja ameriško vlado, da nemški cesar nima več nobene moči napovedati vojno ali sklepati mir. To oblast ima zdaj le državni zbor v sporazumu s zveznim svetom.

Nova nota ni naslovljena na predsednika, temveč direktno na ameriško vlado. S tem menda priznava nemška vlada, da je potekel čas osebnega pogajanja.

Kodanj, 30. okt. — Iz Berlina javljajo, da je kajzer izjavil po končani konferenci z voditelji nemških zveznih držav, da je njegovo stališče brezupno. Iz tega je soditi, da se Viljem odpove prestolu še te dni. Potniki, ki prihajajo iz Berlina, pripovedujejo, da morda bo naznanjena kajzerjeva abdikacija še danes ali jutri. General Groener je nadomestil generala Ludendorfa, kateri je resigniral zadnji teden.

London, 30. okt. — Iz švicarskih virov je prišla vest, da se je grof Androssy, avstro-ogrski sunanj ministar, obrnil direktno na Italijo v zvezi s premirjem.

Pariz, 30. okt. — Grof Androssy je včeraj poslal novo noto ameriški vladi, in sicer direktno na državnega tajnika Lansinga brez posredovanja švicarskega poslanika Šva. Nota se glasi:

"Tako, ko sem vzel zunanje ministarstvo v svoje roke in poslal uradni odgovor na Vašo noto z dne 18. t. m., iz katerega lahko spoznate, da smo sprejeli vse mirne točke in principe predsednika Wilsona, in da se popolnoma strinjamo s predsednikom Wilsonom z ozirom na preprečitev vsake nadaljve vojne in glede na ustanovitve Lige držav, smo izvršili svojo bodočo organizacijo in vlado po svojih lastnih željah in brez vsakih ovir.

Odkar je cesar-kralj Karl zasedel prestol, je bila njegova želja končati vojno. Danes je pa vladarju vseh avsto-ogrskih narodov največ leže na tem, da dobimo hiter mir, kajti on ve, da bodoča naloga in cilji narodov zavise največ od tega, da se smprej konče trpljenje vojne.

Iz teh razlogov se obračam naravnost na Vas, gospod državni tajnik, in Vas prosim, bodite tako dobri in storite s predsednikom Združenih držav vred vse potrebne korake, da se v interesu človečanstva in v interesu vseh tistih, ki žive v Avstro-Ogrski, takoj doseže premirje na vseh frontah, in da takoj potem sledi pogajanje za mir."

Z Dunaja poročajo, da je bil tekst gorje note obenem poslan tudi francoski, angleški, japonski in italijanski vladi s prošnjo, "da naj podpirajo predlog Avstrije za premirje." Grof Androssy je s tem prelomil diplomatska pravila, ker je poslal noto naravnost sovražnim državam brez neutralnega posredovanja. V Parizu smatrajo, da sta revolucija in lakota v Avstro-Ogrski prisilili avstrijsko vlado na ta obupni korak.

Pogoji za kajzerja, Karla in sultana so pripravljani.

London, 30. okt. — Zavezniški zastopniki, ki zborujejo v Versaillesu, so se zedinili glede pogojev za premirje in mir, ki jih bodo staveli centralnim državam. Pogoji bodo objavljeni vsak čas, in sicer bodo objavljeni pogoji za premirje (Dolge na 3. str. 1. kol.)

Američani v boju na italijanski fronti.

ZAVEZNIKI UJELI 26,000 AVSTRIJCEV.

Prodrli so 10 milj vzhodno od Piave.

London, 30. okt. — "Telegraph" je prejel poročilo iz Milana, da so ameriški polki v bitki ob Piavi, Ameriške čete so doma iz države Ohio.

Ofenziva se nadaljuje z velikim uspehom. Italijani se bližajo Vittorio, kjer je glavno oporišče avstro-nemške armade na Beneškem. Dva strategična gorska vrha Pinar in Perlo sta v rokah zavezalcev.

Rim, 30. okt. — Vojni stan poroča danes, da je število vjetikov naraslo na 26,000 mož in 150 topov je vpletenih. Avstriji so razstrelili mostove na reči Monticane, predno so se umaknili.

Več kot sto vasi so Italijani in njihovi zavezniški reokupirali od zadnje srede, ko je pričela ofenziva. Italijanske, angleške in francoske čete prodirajo na 40 milj dolgi fronti na vzhodni strani Piave; zavezniška kavalerija in lahka artilerija je že na oni strani rečice Monticane in kakor izgleda, je avstrijska fronta prebita. Zavezniški so prodrli osem do deset milj daljave na vzhodni strani Piave.

Avstro-nemške čete se umikajo proti reki Livezel, Vassola, Collesco, Susegana in Alano je zopet v rokah Italijanov. Ko so Angleži okupirali streške jarke na goriških slemenih nasproti Aslagn, so jih našli prazne; Avstriji niso čakali na boj.

Kakor pravijo vjeti častniki, je 43 avstro-nemških divizij (600,000 mož) na italijanski fronti; večina so Nemci in Madžari. Vjetniki se čudijo, ko so prvi slišali od Italijanov in njihovih zaveznikov, da sta Nemčija in Avstrija proslili za premirje in da je Bolgarija kapitulirala. Avstro-nemški poveljniki jim niso ničesar povedali in zadnjih par tednov so jim celo ustavili pošto z doma, tako da prav nič ne vedo, kaj se godi v Avstriji. Temu manevru nemških poveljnikov je pripizati dejstvo, da so avstro-nemški vojak tako ljuto odbijali prve napade v okolliu gore Grappa.

General Diaz, vrhovni poveljnik italijanske armade, je izjavil, da so italijanske in zavezniške čete okupirale ves vzhodni breg Piave od vrhov Valdiobladena do železnice Treviso-Oderzo. Od Dobreza do morja so Avstro-Nemci še v svojih starih pozicijah ob Piavi, toda umikanje njihovih čet na severu jih mora prisiliti, da se umaknejo tudi odtam, ker drugače bodo zajeti.

Francozi nadaljujejo ofenzivo severno od Aisne.

Pariz, 30. okt. — Vojni stan javlja, da čete pete francoske armade nadaljujejo napade na 12 kilometrov dolgi črti od Herpa (zapadno od Rethela) do St. Quentin-le-Petit severno od Aisne. Francozi so okupirali zadnje imenovano mesto in vrgli Nemece nazaj tri kilometre v včerajšji bitki.

Pregled operacij v Belgiji.

London, 30. okt. — Vojni stan poroča o lokalnih bojih severovzhodno od LeCateaus. Drugače ni nič posebnega.

Pariz, 30. okt. — 30,000 Nemecev in 509 topov je prišlo v roke zaveznikom od 14. do 27. oktobra v Belgiji. Med topovi je bilo vpletenih velikega kalibra in 48 je obrežnih topov. Vrhutega je bilo vpletenih 1200 strojnih pušk.

Nemška ofenziva v Flandriji zadnje poletje je stala Nemece 100,000 mož. Po najboljšem računu je bilo 14,000 ubitih, 80,000 ranjenih in 6000 vjetih. Nemci so navozili v Flandrijo toliko muni-

(Dolge na 3. str. 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4638.

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 30-18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

RAVNAJTE PRAVILNO S KURIVOM.

Kurivna uprava je apelirala na ameriško ljudstvo, da hrani s kurivom na ta način, da pravilno pali premog v štedilnikih, navadnih pečeh in pečeh za centralno kurjavo.

Ta apel je na mestu. V vsaki še tako majhni naselbini napravljiva z dimom prepojeno ozračje zelo neprijetne občutke. Kadar ni po zimi nebo jasno, je zrak moker in težak, tedaj tišči dim k tlom in se ne dviga v zrak. Če ljudje ne pazijo pri kurjenju peči, prihajajo iz dimnikov velike, črne plasti dima, ki okužujejo zrak in legajo po hišah, drevju in ulicah, da vse nalahko začrni. Ali dim, ki vhaža skozi dimnik kot nesežgano kurivo, je tudi velika potrata.

Kurivna uprava je uvedla dneve, ob katerih ne smejo biti ob večerih razsvetljene ulice, da prihrani na kurivo. Zadnje zimo smo imeli tudi dneve, ob katerih niso gredli tovarni in javnih lokalov, ker je bilo pomanjkanje kuriva. Te odredbe same ne morejo odpraviti pomanjkanja premoga, če ljudje ne varčujejo s premogom in ga palijo kar tjevidan v štedilnikih in pečeh. Strokovnjaki so dognali, da nepravilna kurjava porabi mnogo premoga po nepotrebnem, da je taka kurjava potratna. Povedali so celo z matematično natančnostjo koliko toplotnih enot zbeži z nesežganim dimom v zrak radi nepravilne kurjave.

Taka potrata s premogom povzroča gmotno izgubo ljudem in zato je priporočljivo, da vsakdo pravilno kuri štedilnike in peči in ne meče kuriva proč, ki ima posebno v sedanjih časih precej visoko ceno.

CENTRALNI ZAVEZNIKI SO TEPENI.

Vojne še ni konec, kljub temu je danes znano vsemu svetu, da so centralni zavezniki tepeni. Mogoče bo vzelo še nekaj tednov, mogoče par mesecev, da bo poraz centralnih zaveznikov še bolj očitven. Odkar se je Bolgarija podala, je bilo jasno, da dolgo ne vzdrže Nemčija, Avstro-Ogrska in Turčija in da morajo prejalislej prositi za premirje in mir.

Avstro-ogrski odgovor na Wilsonovo noto, datiran z dne 28. oktobra, je jasen dokaz, da se gospodje na Dunaju kapitulirali. Dan kasneje je došla vest iz Londona, ki jo je poslal poročevalec Exchange Telegraph kompanije, da je Turčija vprašala za mir. S tem je zapečaten tudi usoda kajzerja, nemških militaristov in junkerjev, ki so hoteli zagospodovati vsemu svetu.

Kako se je spremenila situacija v štirih letih, pravzaprav v poldrugem letu, odkar so Združene države posegle v vojno. Še pred zadnjim navalom na Pariz so gospodje v Berlinu smatrali sebe za gospodarje situacije. Bili so ošabni in govorili so o tem, kako bodo diktirali mir.

S prihodom ameriške armade na bojišče se je zasukala bojna sreča. Pri Chateau Thierryju je pričel začetek konca ohole nemške militaristične kaste. Po došlih poročilih z bojišča so ameriške vojske vozili skozi šest in trideset ur v tovornih avtomobilih na ugrožano točko, ki so se pogumno vrgli na naskakajoče nemške kolone kljub peklenškemu ognju iz nemških topov in jih vrgli nazaj. Ameriška armada, iz katere so se nemški generali norčevali pred enim letom, je polomila silni nemški militaristični stroj. Od tega dne je nemška armada žela poraz za porazom, pričela se je umikati, puščajoč za sabo mrtvece, pohabljenice, ujetnike in silne množine vojnega materijala.

In zakaj je sedaj ta spremenjena situacija tako očitna? Od kajzerja pa doli do najnižjega nemškega uradnika so bili prepričani, da mora Nemčija zmagati in zavladata nad vsem svetom. To idejo so širili med ljudstvo raz prižnice, v šoli in najdemo jo v nemški literaturi. Nemški mogotci so vzdrževali silno armado, opremljeno z naj-

modernejšo opremo, da ob ugodni priliki udarijo in zagospodarijo.

In ko je izbruhnila vojna, je kajzer farbal nemško ljudstvo in ves svet, "da je ententa s svojimi mahinacijami povzročila vojno in jo nadaljuje z zločinsko norostjo, dasi ve, da je zanjo zgubljena". To kajzerjevo "modrost" so ponavljali militaristi in junkerji in sekundiralo jim je nemško časopisje, da nemško ljudstvo in ljudstva v črnožolti monarhiji niso izvedela pravih vzrokov, ki so povzročili svetovno vojno.

Vsi nemški kancelarji od Von Bethmann Hollwega do princa Maksimilijana niso bili drugega kot trobila nemške militaristične kaste in junkerjev. "Se poleti se je pokazalo pri razpravah o volilni pravici za pruski državni zbor, da junkerji ne popuste nič od svojih predprav, večina pa ni imela poguma, da nastopi proti njim in z železno voljo zahteva odpravo vseh predprav privilegiranih slojev.

Danes je seveda situacija drugačna. Centralne evropske sile so tepene in če danes gospodje na Dunaju in v Berlinu ne nastopajo tako oholo proti demokratičnim zahtevam ljudstev, se je to zgodilo, ker so ti gospodje pričeli spoznavati resnico, da so njih armade tepene na bojiščih. Edino to spoznanje je zlomilo oholo teh gospodov, ki so bili navajeni le ukazovati, ne pa poslušati ljudskega glasu.

DOPISI.

Hibbing, Minn. — Že precej dolgo nisem ničesar napisal in ko sem nocoj iskal pero, sem opazil, da je popolnoma zarjavelo. Šel sem k prijatelju sosedu in ga prosil za pero na posodo, toda njegovo je bilo še slabše. Tudi z zarjavelim peresom se lahko piše nove besede, kajti pisava ni odvisna od peresa.

Bilo je zadnje pomlad. Dnevi so bili hladni, nebo oblačno in solčna gorkota takrat še ni bila dovolj močna, da otaja in razgreje mrzlo minnesotsko grudo. Sicer pa so ga zakrivali oblaki, ali pa se je morda solnce sramovalo prikazati svoje pomladanske žarke človeškemu rodu, ker je vedelo, da bodo izrabili njegovo gorkoto za nadaljne, silne boje, kjer bodo padali tisoči in ljubo solnce bo moralo greti njihova trupla.

S prijateljem sva pripravljala vrt. Vzela sva si primeren kos zemljišča, ki sva ga zagrabilo s koli, da vbrani vsem nepoklicanim v njegovo notranjost. Mišim in drugim škodljivim in neškodljivim mrčesim tudi "fenel" na zašranite dohoda v vrtove. To tudi ni bil najin namen, pač pa ga zavarovati pred četveronožnimi, rogatimi živalmi, ki lahko naredo več škode z enim posetom, kakor mrčesi skozi vse leto. To nevarnost sva videla pred seboj, pred katero sva hotela obvarovati vrt, ki naj bi bil v korist nam in skupni deželi v pridelovanju živil. Kajti, čim več živil pridela Amerika, tim lažje in hitreje bo dokončala velikanško nalogo, poraziti avtokralec. Nisva se navedela nevarnosti požara, ki lahko uniči vse najino delo. In ogenj je sredstvo, s katerim se lahko uniči delo desetletij, ne pa samo enega leta.

Ker tu vsled hladnega podnebnja ne uspeva mnogo poljskih sadežev, sva usadila krompir, ki v teh krajih izmed vsega drugega rastlinstva še najboljšo obrodi. Vsejala sva tudi nekoliko rož, da bi imela domač pridelček in ne bi bilo treba stegati vratov čez ograje tujih vrtov. Krompir je lepo uspeval, ravno tako evtelice. To pa je rodilo pri evtelkah tujih vrtov nevoljivost. Prisegale so maščevanje in ga tudi izvršile. Potrgale so krompirjevo evtelje, ko je bilo v najlepši dobi rasti. To je škodilo najinemu nasadu, kakor zastrupljen krv v človeškem telesu. Tako je dejal moj prijatelj, ki je vedra glava, od kar so suhači gospodarji minnesotske države. Moj prijatelj mi je pojasnil, da se rastlinje ravno tako lahko rani, kakor človeka. Ako je raniš smrtno, pogine ravno tako, kakor človek. Ako potrgaš stebelce, so izpostavljeni vplivom raznih ugonobljivih mrčesov, ki so pravzaprav rastlinski bacili, in jih razjedajo. Vplivi teh bacilov gredo prav do korenin in v takem stanju se tudi rastline bore med življenjem in smrtjo, kakor ljudje, kadar so okuženi z bacili do dna njihovega življenjskega sistema. Kadar korenine, ki srkajo živila za življenje, izgube svojo odpornost proti bacilom, tedaj nastopi smrt. Bacil so a tem izvršili svoje delo. Tako mi je razlagal prijatelj, ki je učen, pol-

modrosti, odkar je pitje opojnih pijač prepovedano v naši državi.

Razkladal mi je na dolgo in široko tudi druge bacile, ki uničujejo ne samo posameznike, ne samo rastlinje, nego narode, ves človeški rod. V naravi so metulji, ki zalegajo škodljivi mrčes na rastlinstvo, da ga razjeda in uničuje. V naravi so milijarde bacilov, ki jih vdihavamo ljudje, zato da jim potem razjedajo pluća in druge organe. Vsa atmosfera je polna strupenih vplivov, ki se bore z zdravimi ljudmi, z zdravimi idejami, z zdravim rastlinjem. Tudi med ameriški Slovenci so razstreseni številni bacili, ki hočejo škodovati in uničiti zdravo telo slovenskega naroda. Napri-mer, krška deklaracija je tak bacil, ki se je zajedal v telo našega naroda in ga poskušal ugonobiti za vse, kar je lepega in zdravega na svetu. Cesarji in kralji ter drugi troji so goslenice, ki razjedajo človeški rod in ga slabe, da si ne more opomoči k hitremu razvoju lepše, svitlejše bodočnosti. Mnogo ljudi trpi na "cesarskih" bacilih. Ti bacili delajo iz njih ponižne suznje, navadne hlapce, ki so pripravljani ubogati vsa povelja mazljenih glav, bodisi s krono ali brez krona. Vdarje hočejo imeti, ker brez teh se jim zdi svet pust in prazen. In če si ne morejo pomagati drugače, tedaj imajo na stenah slike "svojih" vladarjev. Kjerkoli vidite, ali ste videli take slike, tam so ljudje okuženi z duhom hlapčevstva do vladarjev po milosti božji.

Tako nekako mi je predaval prijatelj, ko sva gledal najin vrt, kako ga je objemal plamen požara in ulečeval vse, kar je dosegel. Človeških življenj v tem kraju zadnji požar ni zahteval, toda uničil je stvari, ki se ne dajo umakniti. Koli, ki sva jih zabila za ograjo, so danes pepel. Segla sva si v roko in prijatelj je pri slovesu še dejal, da je težko ljubovati takim požarom, toda požare, ki divjajo med človeštvom, bo lahko ustaviti, kadar bo ljudstvo uničilo zalegalec bacilov, ki razjedajo človeštvo.

Milijoni ljudi, ki si danes stoji nasproti na bojnih poljanah, bodo živeli v prijateljstvu drug z drugim, kadar se otresejo bacilov, kadar bodo uničili sistem, ki jih tira v barbarske boje. Zemlja vsebuje dovolj sredstev za življenje vseh ljudi in za vse ima prostora. V svoji notranjosti ima še neizmerne zaklade bogastev. Polja za pridelovanje živil so dovolj velika za preživeti še mnogo milijonov ljudi več, kakor jih je sedaj na svetu. Ljudstvu ni treba drugega, kakor osvojit svet, ki mu po vseh zakonih narave pripada. In to kar ljudstvo hoče. In zato tudi odhajajo velike armade iz tega kontinenta, da pomagajo človeštvu pridobiti gospodarstvo nad svojo usodo in nad zemljo, ki jim daje sredstva za življenje. To se bo morda prav kmalu zgodilo, kajti bacili s kronami in brez kron že izgubljajo svoje škodljive vplive. Ljudstvo samo je ista sila, ki si lahko izboljšuje svoj življenjski položaj. Toda človeštvo se mora preje ozdraviti svojih raker, ki ga razjedajo in slabe, da ne more priti do svojih pravice vsod, kjer prebivajo živi ljudje. S tem mislim reči, da ljudje niso povsod živi, četudi hodijo po ze-

miji, uživajo jedila in se oblačijo, kakor živi ljudje. Mrtvi ljudje so vsi tisti, ki ne mislijo ničesar, ki udano trpe bacile na svojih telesih, da jih jim razjedajo. Te bacile so celo časte, jih nazivajo z visokodonečnimi naslovi in molijo zanje. To delajo samo mrtvi ljudje, ki hodijo po zemlji kakor strahovi, kakor mrtve sence. Taki mrtvi ljudje ne bodo nikdar ozdravili človeštva in kronani ter nekronani bacili imajo v njih najboljše oporo. Toda skozi vsa dolga stoletja zemeljske zgodovine je živa ljudska masa vodila boj in uničevala bacile na svojih telesih. Z boji proti pijačkam se je otresla osebne sužnosti, tlake, desetin in priborila si je tisoče drugih ugodnosti in pravice, ki so v zgodovinski koraki k izpolnjevanju človeštva, k pravičnosti in civilizaciji. Iz barbarstva je človeštvo prišlo v dobo civilizacije. Toda bacili, ki so razjedali človeštvo v barbarski dobi, so se prilagodili civilizirani dobi človeštva in mu zasadiли nove rane v novih razmerah. In sedaj imamo boj velikanskih mas živih ljudi, ki se bore proti masi mrtvih ljudi, ki je tudi živa dovolj za boj v obrambo sistema, ki zaslužuje narode in človeštvo.

Človeštvu se približuje nova doba, ki bo zgrajena na podlagi pravičnosti za vse narode. To bo zopet velikanski korak na poti svetovne zgodovine. Kronani bacili bodo s tem izgubili svojo moč, toda nastali bodo novi bacili, ki se bodo razvili v novih razmerah in razjedali ljudstvo. Toda to ljudstvo je vedno bolj polno življenja in odporna proti živim ljudem proti škodljivim vplivom se bo večala. Tak je sistem razvoja ljudstva na tej zemeljski obli. Ljudje, ki bodo še vedno imeli na svojih stenah slike kronanih in nekronanih bacilov, bodo v bližnji bodočnosti kot nekatke mumi-je, na katere bo gledal svet kot nekdanji član preteklosti.

Marsikateri član našega naroda je legel v grob, ne da bi se mu izpolnila največja želja: videti svoj rod svobodno, gospodarja svoje usode. Legali so in na smrtni postelji so naročali drugim ljudem, ki so ostali ob njihovih posteljah, naj vodijo bo naprej, dokler ne bo dosežen cilj, za katerega so se žrtvovali tisti, ki so morali zatisniti oči za vedno preje, predno so mogli dokončati njihovo delo. Ta njihova želja, se danes bliža vresničenju. Niso bili zaman dolgoletni boji.

Amerika, katero danes toliko milijonov ljudi izgovatja s spoštovanjem, je postala nositeljica smrti reakcionarui, birokratični, militaristični makini. Predstavniki te makine so danes kot nekatke več, ki trepetajo strahu pred sodbjo, ki jo izreka nad njimi ljudstvo. Kazalec njihovega časa se bliža dvanajsti uri. Zato jih je strah, kajti šele sedaj so se pričeli zavedati velikanskih grehov, ki so jih storili nad narodi. Sedaj obljubljujejo, da se hočejo poboljšati, da hočejo delati pokoro, da hočejo spoštovati svoje podložnike. Toda, od tega spoznanja so prišli šele sedaj, ko je že prepozno. Kje so bili preje s svojimi blagimi sreči? Saj so ljudje bili tudi preje ljudje in pravico do večje svobode so imeli preje ravno tako, kakor sedaj. Strah, ki pretresa danes mogote, so zakrivali živi ljudje, ki se zavedajo svojega dostojanstva kot ljudje in ne kakor mumijs, ki so na svetu zato, da padajo na kolena pred bacili, prad kugo, ki jih je držala k tlom. Nad stotisoči, nad milijoni borev na bojnih poljanah plopajo praproci, ki prinašajo svobodo narodom. Stotisoči izmed teh milijonov se ne bodo nikdar več povrnil na svoje domove. Mesto njih pa pride pravica, ki so ji ti stotisoči pomagali do veljave. Velikanske žrtve je moralo dati človeštvo za odpravo bacilov, ki so povzročali te žrtve. Nekoč bo te borbe in njenih žrtve konec. In tedaj bo zavlada la ideja bratstva med narodi. Vsakemu narodu bo dovoljen pristop k miru, kjer bodo opravičeni jesti iz sklade pravice. Tudi slovenski narod bo med njimi, kajti tudi naš narod je do prinesel svoj delež v tej borbi živih ljudi za zmago pravice. Po dolgem boju bo nastopila doba odpočitka in vsvarjajočega dela. Delo, ki je sedaj namenjeno razdiranju, se bo spremenilo v delo vsvarjenja.

Borbe še ni konec. Še je potrebno, da smo v boju, ne kot posamezniki, nego kot organizacija živih ljudi. Kaj more storiti ena oseba proti požaru. Brez moči je in plamen se ji reže v obraz, kakor bi vpraševali: "Čry, kdo pa si ti?" Rojaki, tudi nas veže dolžnost organizirati naše sile ravno tako, kakor so jo organizirale druge naselbine. Ne bodimo samo sence živih ljudi, nego boreci, ki predstavljajo življenje. Ako je še kaj resničnega življenja v vas, tedaj bi se morali zavedati moči, ki jo predstavljajo organizirane sile. Kot posameznika vaša moč v tem oziru ne šteje. Toda, če jo date v službo organizacije, tedaj ste jo s svojo močjo ojačili. Glejte, kaj so storili ameriški Slovenci z organizirano silo v Slovenskem republikanskem združenju. In koliko več bi se lahko storili, če bi se zavedali velikanskega pomena organizacije vsi ameriški Slovenci. Toda, še vedno se stobe naselbine, v katerih prebivajo sence mesto živih ljudi. Preženite te sence, pa se nadenite s svetlobo življenja, ki pomenja delo in boj za ideale. Nekoč bo nam treba dati odgovor o našem zadržanju v času, ko je svet krvavel v borbi proti avtokraciji. Morda se mislite povrtni v domovino. In ravno vsled tega se mnogi vzdržujejo od vsakega dela, ker so še vedno obsedeni s suženskim duhom hlapčevstva, pa se boje zamertiti staremu avstrijskemu zandarskemu sistemu. Ne gre jim v razum, kako bi moral tak sistem kedaj propasti. Toda živi ljudje so prepričani, da bo v kratki dobi izgini in kadar se bodo take sence vračale v kraje iz katerih so se izselile, jih bodo domačini pozvali na odgovor. "Kaj ste storili v pomoč našemu boju, ko ste živeli onkraj luže?" In tedaj bodo hlapci v zadregi za odgovor, kajti sram jih bo povedati, da so se bili zameriti cesarju. In cesarja ne bojaki bi se potegnili za svoje zveste hlapce.

Bodite ljudje in ne sence. Ne izrekajte izrazov, da je vam vseeno, kako je v tistih krajih, kjer vas ni in kako bo potem, ko vas več ne bo. Kaj, ko bi bili tega mnenja naši predniki. Tedaj bi se vedno tlačenili grajščakom in vi bi bili navadni suznji in vaša edina dolžnost bi bila ubogati ukaze gospodarjev, ki jih ni nihče postavil in nihče izvolil.

Življenje je boj! Ne bodite sence v tem boju, nego boreci.
F. K.

STANOVANJSKI PROBLEMI V VELIKI BRITANII.

Washington, D. C. — Velika Britanija skuša rešiti stanovanjsko vprašanje, ki postane precej po vojni. Po poročilu konzula J. S. Armstronga jr. ima Bristol na Angleškem nad 5,000 za bivanje nesposobnih hiš, v katerih prebivajo ljudje. V 586 hišah prebivajo ljudje, ki so bile proglašene nevarnim, 2,000 hiš, v katerih tudi stanujejo ljudje, hi pa morali proglasiti, da so nevarne kot človeška bivališča. Zdravstveni komisar sodi, da bodo morali v prihodnjih petih letih zgraditi 7,250 hiš.

Mr. Armstrong pravi: "Zdaj je tendence na strani vlade, da se preskrbe hiše delavcem, pri lokalnih oblastih, kompanijah za javne potrebe, mesto pri privatnih podjetnikih. Mesto Bristol hoče izvesti načrt na ta način, da kupi 700 akrov sveta za ceno \$725,000. Ta svet bo razdeljen v predmestja. V ta namen mogoče kupijo svet še kasneje.

"Polg tega je mestni svet odobril priporočilo, da se napravi prošnja na odbor lokalne britolske vlade, da dobi gradnjo 5,000 hiš po vojni. Predlagano je, da zgrade žuraj mestne meje na prilih krajih pet predmestij. Okoli vsake hiše bo dosti sveta za vrt. Na akru ne bodo postavili več kot dvanajst hiš. Na vsakih devet akrov, ki so odmerjeni za gradnjo, pride en akre prostega sveta, na katerem bo igrišče za tenis, kletjišče in druge naprave, ki služijo zabavi.

"Hiše se ne bodo tiščale druga druge, ali pa bodo zgrajene v malih skupinah in, odmaknjene od ceste. Na nekaterih krajih bodo hiše zgrajene v štrikotu, seveda tako, da izgube enoličnost. Najmanjša hiša bo imela eno veliko sobo, kuhinjo in dve spalni sobi. Večje hiše bodo imele po tri in več spalnih sob, poleg pa tudi sprejemno sobo.

"Nove hiše bodo zahtevale tudi veliko pohištva, da jih opremito. Sedaj primanjkuje pohištvo v državi, toda po vojni se bo pomnožila zahteva po ameriškem pohištvu, ki bodo odstranjene uvozne omejitve."

VESTI Z BOJISKA.

(Zelzna vrata se nahajajo v kotu med Srbijo, Ogrsko in Rumunijo.)
kjer Donava zavija proti jugu.)
Mnoge mrtvih v ogrski in hrvaški revoluciji.
London, 30. okt. — Vести iz Budimpešte čez Kodanj in Berlin navajajo hrvaške boje med delavci in vojaškimi stražami v glavnem mestu Ogrske in po mnogih drugih mestih Ogrske in Hrvaške.

Američani obstrajajo Conflans
Z ameriško armado severnozgodnjeno od Verduna, 30. okt. — Veliki ameriški topovi bombardirajo Conflans, ki tvori železniško zvezo med Metzom in pozicijami ob reki Masi. Nemška artilerija odgovarja z ljutim ognjem. Ob enem se vrše infanterijski boji za posest nadaljnjih hribov na obeh straneh Mase. God Belleau na vzhodni strani reke je ves v rokah Američanov.

Operacije v Srbiji.
Pariz, 30. okt. — Uradno poročajo, da se vrše topniški boji ob Donavi in okoliših Zelenih Vrat. Srbske čete so dospole do reke Rake in Besave 20 kilometrov severno od Kragujevca. Na hercegovski meji v smeri proti Užicam so zavezniške čete vzele Čačak. Jugoslovanska enota, ki operirajo v Črni Gori, prodirajo severno od Djakova.

KAJZE JE IZGUBIL VSO OBLAST.

(Modelovanje s prve strani)
in mir obenem. Kakor poročajo, so zavezniški sprejeli stiriinajst Wilsonovih točk za skupni mirovni program z majhnimi spremembami, tako da točke odgovarjajo novim razmeram.
V Londonu upajo, da Nemčija sprejme pogoje za premirje in mir. Tukaj javljajo, da je Nemčija v resnici poskušala ustaviti submarinsko bojevanje na morju. Avstrija bo sprejela vsak pogoj, kar jih kdo ponudi. Dejstvo, da Čehoslovaki in Jugoslovani kontrolirajo živež v Avstriji, je prisililo glavnega zaveznika Nemčije na kapitulacijo.

Vesti iz Avstro-Ogrske.

DELAVSKA REVOLUCIJA V BUDIMPEŠTI.
Ljudstvo zahteva republiko.
Curih, 30. okt. — Z Dunaja poročajo, da je v Budimpešti obsečno stanje in poklicane so nemške čete, da zaduše revolucijo. Velike nedeljske demonstracije so, se ponovile v pondeljek in okrog 100.000 oseb je napadlo palačo nadvojvode Jožefa. Delavske množice so korakale po ulicah in zahtevale republiko. Dijaki pristopajo k delavskim in vojaškim organizacijam.

Razno iz inozemstva.

Turki v boju z Nemci.
Pariz, 30. okt. — Iz Aten poročajo o krvavih spopadih med turškimi in nemškimi vojaki v Carigradu, Smirni in drugod.
Turški poslanik v Švici je večer izročil zavezniškemu poslanikom noto turške vlade za separatni mir. Vsebinska nota še ni znana.
Zavezniški se ne zmenijo za ponudbo turške vlade za mirovno pogajanje, temveč čakajo, da Turčija sledi Bolgariji in se poda brez-pogojno. Zato se zaveznikom nič ne mudi.

Črnogorski rebeli so osvobodili Cetinje.

Curih, 30. okt. — Iz Ljubljane javljajo, da so črnogorski revolucionarji okupirali Cetinje, glavno mesto Črne Gore. Osvobodili so tudi Skader in Rieko. Črnogorcem pomagajo Albanci in avstrijske čete beže iz dežele.
Zavezniški bombardirajo železna vrata.
London, 30. okt. — Zavezniške granate padajo na ogrsko zemljo. Zavezniški so dosegli Donavo pri Železnih Vratih in njihovi topovi mečejo granate čez reko na ogrske postojanke na severnem bregu.

London, 30. okt. — Vести iz Budimpešte čez Kodanj in Berlin navajajo hrvaške boje med delavci in vojaškimi stražami v glavnem mestu Ogrske in po mnogih drugih mestih Ogrske in Hrvaške.

Velika proletarska revolucija je neizogibna in zahteva po republiki naraščajo.

Velika proletarska revolucija je neizogibna in zahteva po republiki naraščajo.

Ameriške vesti.

AVSTRILJA IN NEMCIJA V SPORAZUMU.
Washington, D. C. — Kljub temu, da je avstrijska nota bolj popustljiva kot nemške mirovne ponudbe, ker prosi predsednika za Mare Islandu, Cal. Tedenska pogajanja, ne da bi bilo treba čakati na daljša izmenjavanja nemških not, ne vidijo v uradniških krogih v nji znamenj, da poka zveza centralnih sil.

Izjava avstrijske vlade, da se strinja s predsednikom Wilsonom glede pravic narodov v dvojni monarhiji, posebno pa Čehoslovakov in Jugoslovancev, je največja koncesija, ki jo je napravila Avstro-Ogrska, nahajajoča se v največji krizi in skrajno kaotičnem položaju.

Črnogorski Nikita je za federativno Jugoslavijo.

Pariz, 30. okt. — Črnogorski kralj Nikita je tukaj izjavil, da on zagovarja federativno Jugoslavijo in da Črna Gora postane del federativne jugoslovanske države.

Nemci izpraznujejo Rumunsko.

Zeneva, 30. okt. — Odkar so zavezniške čete prekorčile Donavo pri Vidnu, so se pričeli Nemci v Rumuniji nervozno gibati. Dan in noč se pomikajo vlaki in tovorni vozovi s plenom na Ogrsko in v Bukareštu ni niti enega civilnega Nemca več.

Črnogorski Nikita je za federativno Jugoslavijo.

Pariz, 30. okt. — Črnogorski kralj Nikita je tukaj izjavil, da on zagovarja federativno Jugoslavijo in da Črna Gora postane del federativne jugoslovanske države.

Črnogorski rebeli so osvobodili Cetinje.

Curih, 30. okt. — Iz Ljubljane javljajo, da so črnogorski revolucionarji okupirali Cetinje, glavno mesto Črne Gore. Osvobodili so tudi Skader in Rieko. Črnogorcem pomagajo Albanci in avstrijske čete beže iz dežele.

apeluje na ljudstvo, da ne bo krize in da se ni treba bati za denar, toda ljudje se ne zmenijo.

Kapitalisti v južni Nemčiji so zapirli tovarne in se selijo v severno Nemčijo. To je razpattilo delavce, ki zdaj zahtevajo mir za vsako ceno in groze z oboroženo usjajo, ako kajzer ne abdicira.

Črnogorski Nikita je za federativno Jugoslavijo.

Pariz, 30. okt. — Črnogorski kralj Nikita je tukaj izjavil, da on zagovarja federativno Jugoslavijo in da Črna Gora postane del federativne jugoslovanske države.

Ameriške vesti.

AVSTRILJA IN NEMCIJA V SPORAZUMU.
Washington, D. C. — Kljub temu, da je avstrijska nota bolj popustljiva kot nemške mirovne ponudbe, ker prosi predsednika za Mare Islandu, Cal. Tedenska pogajanja, ne da bi bilo treba čakati na daljša izmenjavanja nemških not, ne vidijo v uradniških krogih v nji znamenj, da poka zveza centralnih sil.

Izjava avstrijske vlade, da se strinja s predsednikom Wilsonom glede pravic narodov v dvojni monarhiji, posebno pa Čehoslovakov in Jugoslovancev, je največja koncesija, ki jo je napravila Avstro-Ogrska, nahajajoča se v največji krizi in skrajno kaotičnem položaju.

Črnogorski Nikita je za federativno Jugoslavijo.

Pariz, 30. okt. — Črnogorski kralj Nikita je tukaj izjavil, da on zagovarja federativno Jugoslavijo in da Črna Gora postane del federativne jugoslovanske države.

Črnogorski rebeli so osvobodili Cetinje.

Curih, 30. okt. — Iz Ljubljane javljajo, da so črnogorski revolucionarji okupirali Cetinje, glavno mesto Črne Gore. Osvobodili so tudi Skader in Rieko. Črnogorcem pomagajo Albanci in avstrijske čete beže iz dežele.

katih oblastvenih organov, so se našli profitarji, ki se niso brigali za odrede živilske uprave. Take profitarje so odkrili v New Yorku kot v Chicagu, v Bostonu kot v drugih mestih.

V New Yorku, je bilo v zadnjem tednu kaznovanih skoraj 200 mesarjev z denarno globo radi profitarstva.

Tako dogodki govore, da profitarstvo še ni iztrebljeno kljub prizadevanju oblastvenih organov in zategadel bodo še v bodoče pazili strogo, da groocristi in mesarji prodajajo jestvine in meso po priličnih cenah.

ŽENE NA POLJU.

Fargo, N. D. — Med delavci, ki so pospravili žito s polja in ga omatili, je bilo do sedemdeset odstotkov žen. Da so žene odšle na polje, se je potrudil zvezni lokalni urad za posredovanje dela, ki je podrejen delavskemu departmentu.

SEST VLOMILCOV PRIJETIH.

Chicago, Ill. — Polcija je dobila mišljelj, da lahko prime šest vlomilcev, ki se speteljno bavijo z vloomi v blagajne. Detektivski načelnik Mooney je takoj odpisal oddelek detektivov, da si ogleda nevarne ptičke.

iz delavskega sveta.

TOVARNE POSOJUJEJO DELAVCE ZA GRADNJO HIŠ.
Davenport, Ill. — Tovarne, ki izdelujejo potrebne industrijalne izdelke, so ustavile delo za en dan, da so njih delavci pomagali pri gradnji 883 hiš, ki jih potrebujejo za delavce, ki delajo v municijskih tovarnah in v rocklandskem arzenalu.

KANADA SE PEČA Z ZEMLJIŠONIMI PROBLEMI.

Washington, D. C. — Prizadevanja kanadske vlade, da naseli domov doleke vojake na zemljiščih, niso imela dostaj velikega uspeha kajti vlada ne razpolaga s svetom, ki vzbuja želje za naseljevanje. Pred nedavnim časom je bil izvršen aranžma, da imajo vojaki prvi pravico do državnega sveta in da se jim posodi \$2,500, da lahko uspevajo na farmi.

INFLUENZA POJEMA V MORNARIŠKIH POSTAJAH.

Washington, D. C. — Najvišji mornariški zdravnik Bradstead naznanja, da je influenza prenehala v mornariških distriktih, izvemši na Paris Islandu, S. C. in Mare Islandu, Cal. Tedenska poročila naznanjajo, da se je število novih bolnikov skrčilo od 4,378 na 2,091.

PROFITARJI SE NISO IZUMRLI.

Boston, Mass. — Čeprav se večina groocristov, ki prodajajo jestvine na drobno, ravna po odredbah zvezne živilske uprave, vseeno se ne more odnehati z nadzorenjem, kajti kljub strogemu nadzorenjanju s strani državnih in lo-

Slovenska Narodna Podporna Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904.
Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.
GLAVNI RTAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.
UPRAVNI ODBOR:
Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9523 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbove, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.
NADZORNI ODESEK:
Jožef Ambrožič, Box 351, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741 - 1st St., La Salle, Ill.
POROTNI ODESEK:
Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.
Jože Radišek, Box 432, Smithton, Pa.
Rudolf Pietersek, Box 436, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.
M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Colliwood, O.
UREDNIK PROSVETE:
Jože Zvertnak.
VRHOVNI ZDRAVNIK:
F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičeje gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:
JOHN VERDEBAR, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov
JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.
Pritožbe preprijljive vsebine, ki sta jih rešili prva in druga inštanca se pošiljajo na naslov:
ANTON HRAST, Box 140, Canonsburg, Pa.
VSI DOPISI, razprave, članki, naznanila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:
UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglasi, se pošiljajo na naslov:
UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
V korepondenci s tajništvom S. N. P. J., uredništvom in upravitvstvom "Prosvete" se rabite imena uradnikov, marveč zapišite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vanka stvar hitro rešena.

Naročniki! Pozor!

Poštni zakon zahteva, da je vaša naročnina plačana v naprej. Znamenje (Oktober 15-18) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite je pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, pišite nam dopisnico stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino. Z novim letom bo naročnina povišana in sicer iz \$3.00 na \$4.00. Sedaj je še čas, da se naročite po stari ceni. Na delo! Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Premogarje potrebujemo
za delo pri MERRICK IRON & COAL COMPANY, Stoneboro, Mercer Co., Pa. poleg New York Central R. R. and Pennsylvania R. R. Selesnic in Sutton, Clarion Co., Pa., na New York Central Selesnici.
Premog je 4 do 6 čevljev visok. Ni plina, odprte svetilke se rabijo, ni škrilavine, delo je s pikom in s strojem.
Mi imamo dovolj vozov in se dela vsak dan. Dobra 4 in 6 sodna stanovanja v najem po \$5 do \$6 mesečno. Cerke in šole so tukaj.
Prilite osebno in se prigrisite pri Superintendentu v Stoneboro, Pa., ali pa v Sutton, Pa., lahko pa tudi pišete za posnanila na omejenih naslov: MERRICK IRON AND COAL CO., STONEBORO, PA. Ali pa uprašajte za to delo pri U. S. Employment uradu. Prinesite tri oglase s seboj.

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovec, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK, Herminie, Pa.

RAD BI IZVEDEL

Kjo se nahaja moja žena Marija Zidarič, poročil sem se ž njo v Chicagu, Ill. Cenjene rojake prosim še kde ve njen naslov, da mi ga naznanil. Ako bo pa sama čitala ta oglas naj se mi prijavi. Sedaj sem še privolji je sprejeti nazaj k sebi, drugače bom pa primoran se razporečiti, ako se ne oglasi oli ne vrne k meni. Moj naslov je: Joseph Zidarič, 331-34th St., Moline, Ill.

Krojčica

na Ely in okolici se priporočava za krojaško delo nove obleke, zimske suknje, čiščenje, krpanje, likanje, barvanje, moške, ženske in otroške obleke. Smo v zvezi z najboljšim Dry Cleaning in Dye House družbo. Naša delavnica je v hvišem poštnem uradu. JOE KOMATAR, and JOHN TERBAN Company, ELY, MINN.

Rudarje potrebujemo

za delo pri S. SHERVIN, KANSAS CITY, PA. BUTLER CO.
Premog je 4 do 6 čevljev visok. Delo s strojem. Rabijo se odprte svetilke, dobra straha in tink, roh prostor, ni plina. Stalno delo, vedno dovolj vozov. Stanovanja se dolo v najem po \$5 do \$10 kakor je veliko. Dobre šole, cerkve in prodajalnice s primernimi cenami blaga.
Rudniki so poleg Baltimore and Ohio R. R. Selesnic - id najlj severno od mesta Butler, Pa. za delo lahko uprašate v vsakem državnem uradu za delo ali pa pišite za posnanila na Mine Superintendenta, naslov: S. SHERVIN, KANSAS CITY, PA.

Doktor B. F. Mullin "Specialist" Pittsburgh, Pa.
411 Fourth Ave., Pittsburgh, Pa.
(Nasproti gl. postoi, 4. položaje od Smithfield St. Pasite na napis s svojim imenom).
Jaz sem najstarejši zdravnik-specialist za Slovence v Pittsburghu. Zdravim že več kot 38 let bolne moške in ženske. Odravil sem že na tisoče in tisoče oseb in morem tudi vas. V zdravljenju raznih boleri tinaim največjo iskkušnje. Rabim samo najboljša zdravila. Imam najboljše elektrčni stroj za preiskavanje, potom katerega se vidi celo vaše telo kot na dlan. K meni prihajajo ljudje od blizu in daleč, da jih zdravim. Zdravim razno boleznii uspešno in naglo. Govorimo čisto slovensko. Moje cene so zmerno. Znanstvena preiskava zastonj. Prilite k meni kot k prijatelju. Uradno ure: od 9. ure zjutri do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 3. popold.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisatelj Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Blazinec ležeče po turški šegi na divanah, so bile prevlečene s tkanino iz svile ali blavatom (neke vrste svilnate tkanine), toda le malo njih je bilo natlačenih s perjem, marveč večina s senom, ali grahorko. Vse te tkanine in dragocenosti so bile tako imenovane turško in tatarsko "blago", katero si je pridobil na različnih pohodih še stari Vasil, ali pa so ga naplenili mladi Bulihi, ki so rajše hodili z Niževci na čajbah na Črno morje, nego bi se ženili, ali oskrbovali posestvo. Vse to ni prav nič osupnilo gospoda Skretuskega, ki je poznaval domače razmere; valaški bojar pa se je močno čudil, zagledavši sredi te bohotnosti Kurčevića hoditi v škornjih iz kravjega usnja in kožuhih ne dosti boljnjih od onih, kakoršne nosijo služabniki. Tako se je čudil tudi gospod Longin Podbipta, vujen na Litevskem popolnoma drugih razmer.

Med tem so mladi knežiči sprejeli goste iskreno in prisrčno; toda ker niso bili vajeni šeg olikane sveta, vedli so se tako okorno, da se je namestnik komaj mogel s nehu ubraniti.

Starejši Simeon je dejal:
"Veseli smo vas in hvalezni smo vam za ljubav. Naša hiša je vaša hiša; torej tudi bodite kakor doma. Klanjamo se dobrotljivi gospodi pri nizkih pragovih."

Dasi ni bilo poznati iz glasu pokorščine niti prepričanja, da sprejema višjih od sebe, priklanjal se jim je vendar po kozoški šegi do pasu; za njim priklanjali so se tudi drugi mlajši bratje, misleč si, da to zahteva dostojubje, in govorili:
"Da ste nam dobro došli, gospodje!"

Med tem je kneginja, prijevša Bahuna za rokav, šla z njim v stransko sobo.

"Čuj, Bohun," reče urno, "nimam časa dolgo s teboj govoriti. Videla sem, da imaš tega mladega plemiča na pikli, in da iščeš z njim prepira."

"Mati," odgovori Kozak, poljubivši ji roko. "Svet je širok, on ima svojo pot in jaz svojo. Nisem ga poznal, niti slišal o njem; toda naj se ne sladka kneginjici; kakor gotovo sem živ, posvetim mu s sabljo v oči."

"Kaj, si mar znorel? Kje ti je glava, Kozak? Kaj se godi s teboj? Hočeš mar pogubiti nas in sebe? Je vojak Višnjeyevekega in namestnik. Torej odlični človek, katerega je knez izbral za poslanca k kanu. Naj se mu le las na glavi skrivi pod našo streho, veš, kaj se zgodi? Vojvoda obrne oči v Rozloge, naščuje se zanj, in nas zapodi na vse štiri vetrove; Helena pa vzame s seboj v Ljubno — in kaj potem? Se mar hočeš spreti z njim? Napasti ga v Ljubnem? Poskusi, če hočeš okusiti vislice, Kozak izgubljeni!... Se li plemič Heleni dobriča ali ne, kaj te to briga? Kakor je prišel, tako odide in bode mir. Brzdaj se torej, če tega nočeš, pa idi, od koder si prišel, da nam nesreče ne nakoplješ!"

Kozak si grize brke, rohu, toda razumel je, da ima prav kneginja.

"Jutrodidejo, mati," je dejal; hočem se premagati. Samo krasotica nej k njim ne hodi."

"Kaj ti je? Naj si mislijo, da jo imamo tukaj zaprto? Pojde k njim, ker tako hočem! Ti mi tu v hiši ne boš ukazoval; tukaj sem jaz gospodar."

"Ne srdite se, kneginja! Ker že ni drugače, naj pa bo, hočem biti prijazen do njih. Z zobmi ne zaškrtnem, za sabljin držaj ne zgrabim, četudi me bi imelo biti jeze konec, četudi bi ječala moja duša. Naj se zgodi vaša volja!"

"Da, tako ti je govoriti, Sokol; vzemi teobano, zaigraj, zapoj in urno ti bo lažje pri sreč. Sedaj pa idi k gostem."

Vrnila sta se v obednico; tukaj so knežiči, ne vedo, kako bi zabavali goste, prosili jih neprestano, naj bi bili dobre volje, ter se jim priklanjali do pasu. Gospod Skretuski pogleda namah ostro v oči Bohunu; ni več opazil v njih napada, niti izzivanja. Lice mladega rokovanca je bilo tako odkrito in veselo, toliko spremenjeno, da bi prevarilo tudi najbistrejše oko. Namestnik ga pozorno ogleduje, kar poprej v temi ni mogel. Videl je sedaj "molečja", vitkega kot topola, z zagorelim licem, okrašenim z bujnimi črnimi brkami, pohešenimi navzdol. Veselost na licu je sijala skozi ukrajinsko zamišljenost kakor solnce skozi megle. Čelo je imel visoko, na katero se se vsipali bujni lasje enakole grivi, spleteni v posamezne kosmiče, odstrižene tesno nad kosatimi obrvi. Orlov nos, široke ustnice in beli zobje, leskeči se pri vsakem nasmehu, dajali so licu nekak roparski pogled; v očeh pa je bil to tip ukrajinske legote, bujne, zale in bojaželjne. Nenavadno dostojna oprava je tudi ločila tega stepnega molojca od knezov v kožuhe obličnih. Bohun je imel na sebi župan iz tanke srebrne tkanine in rudečo vrhuno sukno, kakoršne so nosili vsi perezelski Kozaki. Bedra mu je oklepal polovilnat črn pas, na katerem je visela dragocena sablja na svilnatih motivih. Kakor sablja, tako obleka morala se je skriti pri lepoti turškega kindžala, zatakujenega za pas, čegar držaj je bil tako posut s biseri, ka so se kar iskro sipale od njega. Tako opravljenega je vsakdo lažje smatral za gospodiča kaklega visokega rodu nego za Kozaka, zlasti ker tudi njegovo gospodsko vedenje ni kazalo nizkega rodu. Približavši se gospodu Longinu, slišal je povest o predniku Stovejki, kako je sekal glave; obrnil se, potem k namestniku, ga vprašal, kakor bi se med njima ne bilo ničesar dogodilo, brez vsake zadržge:

"Vi gospod se, kakor slišim, vračate iz Krima?"

"Iz Krima," odvrne suho namestnik.

"Bil se mram tudi jaz; dasi tudi v Bahčisaraj nisem pogledal, vendar mislim, da tudi tja pridem, če se vresničeje novice."

"O kakih novicah govorite?"

"Pripovedujejo, če naš milostljivi kraj vojsko s Turkom začne, da bo knez vojvoda obiskal Krím s svojimi vojaki. Ta vest dela veliko radost po vsej Ukrajini in na Nižu. Če pod takim povoljnikom ne pridemo v Bahčisaraj, potem ne bomo pod nobenim."

"Pridemo, kakor je Bog v nebesih! oglase se Kurčevići."

Poročnika je ganilo spoštovanje, s katerim je govoril roparski načelnik o knezu. Zato se je nasmehnil ter rekel že z neznajšim glasom:

"Kakor vidim, vam niso dovolji boji z Niževci, ki so vam vendar prinesli že toliko slave!"

"Mala vojska, mala slava, velika vojska, velika slava! Komašević Sahajdačeni si je ni pridobil na čakbah, marveč pri Hocimu."

V tem trenutku se vrata odpro in v sobano stopi polagoma Vasil, najstarejši izmed Kurčevićev, vpirajoč se z roko ob Heleno. Bil je človek v moški dobi, bled in sluhčen, pobožnega in otožnega lica, ki te je spominjalo slik bizantijskih svetnikov. Dolgi lasje, ki so mu zavoljo nesreče in boli prerano osiveli, vsipavali so se mu na ramena. Namesto oči je imel na obrazu dve rudeči jami, v rokah je držal križ, s katerim je začel prekriževati sobano in vse navzoče.

"V imenu Boga Očeta, v imenu Sina in svete Device," je govoril. "Če ste apostoli in prinašate dobre novice, bodite pozdravljeni na tem kriščanskem pragu. Amen."

"Odpustite, gospoda," reče kneginja, "ima zmešan um."

Vasil jih je še dalje blagoslavljal s križem, ter nadaljeval:

"Tako je zapisano v "Besedah apostolskih", kateri prelijejo kri za vero, bodo rešeni, kateri poginejo vsled pozemeljskih dobrot, radi dobička, ali plena, bodo pogubljeni. Molimo! Gorje vam, bratje! Gorje meni, ker smo se radi plena vojskovali! Bog bodi nam grešnikom milostljiv! Bog bodi milostljiv. In vi možje, ki ste prišli od daleč, kakšne novice prinašate? Ste li apostoli?"

Umolknje in očividno čaka odgovora; zato namestnik odvrne čez trenotek:

"Nismo apostoli. Le vojski smo, pripravljene umreti za vero."

"Takrat bote rešeni!" reče slepec. "Toda za nas še ni prišla ura rešitve. Gorje vam bratje! Gorje meni!"

Poslednje besede je izgovoril ječe; tak neizmeren obup se je videl na njegovem licu, da gostje niso vedeli, kaj jim je početi. Med tem ga Helena posadi v naslonjač, sama pa skoči v vežo in se hipoma vrne s pljunko v roki.

Njeni tih glasovi so se oglašili v sobani, spremljajoč kneginjično pobožno pesem:

"V noči in dnevu, Te Gospod! glas moj kliče,
Polajšaj muke in solze obupljive,
Bodi meni grešniku oče milostljivi,
Usliši upitje!"

Slepec pobesi glavo in posluša petje, ki je vplivalo nanj kakor hladni balzam; z lica mu je zginila bol in osupnenje. Naposled mu pade glava na prsi kakor v polusnu, polu bdenji.

"Prosim vas, gospodje, dovolite, da izpoje, pa se tudi on popolnoma pomiri," reče potihoma kneginja. "Vidite, gospoda, njegova blodnja je, da neprestano pričakuje apostolov; če le kedo v hišo stopi, če pride tudi vprašat, če mar niso došli apostoli..."

Med tem je Helena pela dalje:
"Pokaži mi pot, gospod vseh Gospodov!
Ker sem kot potnik, ki hodi v puščavi,
Ali kakor na morji v zlem viharji
Celn razmetani."

Njen mili glas je zvenel čedalje močneje. S pljunko v roki, z oči, dvignjenimi kvikvo, je bila tako zala, da namestnik ni mogel odtrgati od nje svojih oči. Zagleda se vanjo; ter tako zamaknjen — pozabil na svet.

Iz teh misli zdrami ga šele glas stare kneginje:

"Dosti je tega. Seaj se ne prebudi tako kmalo. Me tem pa prosim gospodo na večerjo."

"Prosimo za kruh in sol!" oglase se za materjo mladi Bulihi.

Gospod Rozvan, kot zlahtnik z lepim vedenjem, poda dvortljivo roko kneginji; med tem se gospod Skretuski, opazivši to, približa namah kneginji Heleni. Srce se mu je omehčalo kakor vosek, ko čuti njeno roko v svoji, oči so mu žarele, ko ji reče:

"Nemara angelji v nebesih ne pojo lepše od vas."

"Grešite vitez, če primerjate moje petje s petjem angeljev," odgovori Helena.

"Ne vem, če grešim; a gotovo je, da bi si rad dal izkupati oči, ko bi mogel le vaše petje do smrti poslušati. Toda kaj govorim? Slepec bi ne mogel vas videti, kar bi mi bilo isto tako neznojljiva muka."

"Ne govorite tako, gospod; jutri, ko odidete od tod, jutri bote to že pozabili."

"O to se ne zgodi nikdar! Tako sem se zaljublil v vas, da vse svoje življenje nobenega drugega nagnenja poznati nočem in tega nikdar, nikdar ne pozabim."

Škarlatna rudečica je občila kneginjično lice pri teh besedah in prvi so začele močneje dhati. Hotela je odgovoriti, pa se je le ustnice premikale; — zato gospod Skretuski sam nadaljuje:

"Vi bote poprej pozabili na me poleg zalega načelnika, ki bo vaše petje s kitaro spremljal."

"Nikdar, nikdar!" zaspetal je deva. "Toda čuvajte se ga, gospod; je zloben človek."

"Kaj me briga ta Kozak? Ko bi bil tudi ves svet za njim, za vas — za te sem pripravljen na vse. Ti si mi jedina dragocenost, ti si mi ves svet, to mi povej, hočeš-li tudi ti moja biti?"

(Dalje prihodnjaji.)

Deseti brat.

ROMAN.

Spisal Josip Jurčič.

PRVO POGLAVJE.

Mlad junak po polju s težkim sročem hodi.
S. Jenko.

Pripovedovalci imajo, kakor trdi že sloveči romanopisec Valter Skot, staro pravico, da začno svojo povest v krčmi, to je v tistem špodišču vsih ljudi, kjer se raznovrstni značaji odkrito kažejo drug drugemu prav po pregovoru: v vinu je resnica. Da se torej tudi mi poprimemo te pravice, izvira iz tega, ker menimo, da niso naše slovenske krčme in naši krčmarji nič manj originalni kot staroangleški Skotovi, čeravno imajo po deželi veliko preprostejši podoba. Seveda ga slovenska mati do zdaj še ni rodila, ki bi z isto resno natančnostjo obrisal naša narodna svojstva, kakor je omenjeni nedosegljivi mojster predočil svetu značaje svojega ljudstva. Zato ne bode pripovedovalec te vseskozi resnične pripovedi poizkušal naslikati vselega vinotoka Peharčka, in to iz treh razlogov, ne prvi zato, ker si ni mogoče misliti Peharčka takšnega kakor je bil v resnici drugi ker ima le-ta poznana vredni mož le začasno mesto v začetku naše povesti, in tretji, ker imamo pozneja vplesti v povest, še enega, Peharčku po duhu sorodnega krčmarja. To pa menda ne gre, da bi se semterja dvakrat pravilo iste reči.

Pred štiridesetimi leti torej je Peharček košenega obraza, razirganega slavnika, oguljenih z zlatami obloženih hlač, hodnične srajce in križastih naravnih brašni muhanj polič vina na vegasti nizi. Pri poliču je pa slonel komat mož sukunj, ter je pravil krčmarju Peharčku to in to nepotrebnost reči.

"Prav gladka kaplja se bo učila iz letošnjega vinčaka," je dejal sukunjar in zavzdignil kupo proti malemu oknu, da bi ogledal pljace pri luči.

"Bogme, gladka!" pokima krčmar in ježno udari z lesenim muhanikom po mizi, kjer je tropa le sitne živali srebala razlito vino.

"Tega mrčesa je povsod vse polno!"

"Le stoj, Peharček, pa mene pomni: tako bo močno to vince, kadar se svet do dobrega usede, da si bodo ljudje, kadar se ga bojo prav po božji volji navlekli, la se pulili ter nosili rdeče nosove pa otekle vratove, prazne močnjice pa krvave butice, kakor se v pesni poje."

"Bogme!" pravi Peharček; a preden besedo konča, zasliši, da je pripotal voz pred hišo in da nekdo zunaj kliče. Brž vrže muhanjik iz rok in leti vun.

Peharčkova hiša je stala tik velike ceste. Za hišo pa je držala mala cesta ali bolje kolovozna pot v stran.

Dva gospoda sta poskakala z majhnega vozička in starejši je glasno klical pijače. Krčmar je enega poznal, zakaj pozdravil ga je stisnivši slavnika pod pazduho:

"Bog dati dober dan, gospod Vencelj! Hitro ste prišli iz Ljubljane. Kdaj — v petek ste mimo šli. No, zdaj vem, da ste nakupili zopet mazil, rož, kroglice in vsega mrčesa, in boš te zdravili ljudi, da bo strah."

Govore so je krčmar ogledal na mlajšega gospoda in ugibal sam pri sebi, kdo je pač to, ki se je pripeljal s okrajnim zdravnikom gospodom Venceljem. Bil je mlad, jako lep gospodek, a Peharčku čisto neznan.

Gospod Vencelj ni pustil, da bi bil krčmar konja izpregel, pila sta naslonjena na voz.

"Peharček," je dejal zdravnik, izpraznivši docela prvo kupo: "naprej, da boš tega gospoda peljal na Slemenice! Saj veš, da moram jaz tukaj v stran."

"Jaz bi to prav rad, zakaj ne, zaslužka se nisem še nikoli branil, — vrag naj vzame še kolese — pa zdaj ne morem, jutri pač. Kolo se mi je strlo od vozička in ravno otodi ga je nesel moj fant h kovaču. Jutri bi vas pa peljal, naj si bo ta ali kateri hoče. Jaz ali moj fant. Jaz menim, naj bi mladi gospod pri meni čez noč ostal, saj je še štiri čez poldne. Moja stara — zdaj v bobu korenje pleve — bode še vrgla zvečer kaj čez ponev, da se bo dalo ugrizniti. Postelje res

nimam take, da bi se človek vdril v blazino, pa bom že na otavi tako mehko postal, če je božja volja, da se bo ležalo za silo."

"Jaz sem obljubil, da pridem danes," odgovori mladi tujec; "ali ne morem nikjer drugje tu v obližju dobiti voznika?"

"Bogme, ne zlepa," odgovori Peharček; "todi imajo ljudje bolj vole, konja imam samo jaz."

Zdravnik gospod Vencelj je mislil in mislil, navetovalec zdaj to, zdaj to, kako bi mladeniča spravil na pot. "Bode že!" reče čez nekaj časa; "ali jezdarite?"

"Še nikoli nisem bil na konju," odgovori potnik.

"No, na suhem se ni še nihče naučil plavati. Peharček, ali imaš konja napasenega?"

"Bogme, konj je dober, sit ko stopa ravno poprej sem mu vrgel povsemo detelje; vem, da je že vso potri in pohrustal."

"Že dobro. Jaz imam tu na vozu ravnokar kupljeno sedlo. Pa bova gospodu vsak pol in pol posedila, naj jeziti."

Peharček se popraska za ušesi, zavaha ustnice pod nos in pravi: "Nikar mi ne zamerite, saj veste vi bolje kot jaz, kako pogovor govoriti, ki pravi, da tri reči niso vsakemu človeku ali pa nikomur na posodo dajati: ne puška, ne pipa, ne konj. Pa ker ima moj sročec že stara rebra in je že vsemu vajen, ne rečem, da ga ne bi dal, ko bi nikar ne zamerite — ko bi gospoda poznal!"

"O nič se ne boj za konja; jaz sem porok za to, da ga boš dobil jutri nazaj," reče zdravnik.

Trenotek potem je stal Peharčekov sročec, ki je stavil rebra že malo preveč na očiten videz in glavo molil bolj na tla ko nakvišku, osečlan in očujen na cesti. Peharček je z všečnim očesom gledal zdaj svetle dvajsetice v roki, ki mu jih je dal mladi gospod, zdaj nasjato sedlo, ki je tako lepo stalo na košenem hrbišču njegove kleke.

Mladenič se je malo nerodno skobalil na svoje kljuse; krčmar pa mu je dal njegovo veliko usnjato torbo na konja in ga poučil, kako mora ravnati s pohlepnim sročem, da bo rajši stopal.

"Torej srečno pot, gospod Kvas!" — je dejal zdravnik.

"Pred mrakom boste ravno v gradu. Spročite moj pozdrav gospodu Benjaminu. V kratkem pridem tja s svojo heerjo, da mu čestitam, ker je dobil tako korenjito izobraženega in učenelega mladega moža svojemu sinu za učitelja, kakor ste vi. Zbogom! Prav vesel sem, da sva se seznanila, upam, da niva bila napro in nazadnje vkup. Zahvaljujem se vam za družino."

"Prosim, gospod zdravnik, meni se je zahvaliti vam za dobrotno prijazenost!"

"No, no, kaj pa. Greh bi bilo, ko vas ne bi bil vzel na voz; žal mi je, da ne utegnem z vami v stran do Slemenice. Srečno!"

Reki udari Vencelj po konju voz zdrda po stranskem potu. Gospod Kvas — tako je zdravnik klical svojega dosedanega tovariša izpodbode tudi svojega zapanega sročca in odjezdil po veliki cesti. Kolikor se je dalo po nejasni Peharčkovi razlagi, si je bil zapomnil, kjer mora zaviti v stran, da pride prav.

Dan je bil prijazen; solnce se je bilo premaknilo že za zahod, vendar se je vpiralo še z vso žarnostjo potniku v hrbet, kar mu je bilo toliko bolj nepriljubno, ker se je izpod kopit nemarno klavzajočega konja vzdigoval vedno oblak čestnega prahu in polni mladeničev nos in ušesa. Zastonj so bile vse poizkušnje, da bi pripravil živ val do hitrejšje stopinje in tako vsaj nekaj prahu pustil za seboj. Peharčkovi sročec je bil tepež, in suvanja vajen tako kot trava; zato ga ni kar tako kdo pripravil v dir. In ker je Kvas, sedlu nevajen človek, nekaj hočeje in nerodno sedel, zraven pa moral držati pred seboj še svojo sitno butaro natlačeno z obleko in knjigami, se lahko razume, zakaj se je le počasni pomikal dalje.

Lovro Kvas je bil dovršil vse učenje na ljubljanskem liceju. Rojen pod prosto slavnato streho, je bil v zibelci namenjen, da bode čez nekaj let krave pasel, potem pri bogatejšem sosedu služil za hlapca in se naposled po očetovi smrti ubijal z malim zemljiščem deset mernikov posevka, kakor vsi Kvasovi, kar jih je oče Luka znal po starem pomnenju naštetih na prste. Ali rojenec, ki imajo pri zibelci vsakega poštenega Slovenca svojo odločno besedo, sohile naklonile našemu Lovretu kmalu po porodu drug, lepši na-

men, da bo delal z glavo in rabil namestu motike gosje pero. Znano je življenje ubogega učenca, zato ni ni treba posebej opisovati Kvasovih stisk in bojov z revščino in nadlogo. Izvrstna glava za učenje, ljubezen do reda in lepega vedenja in marsikatera druga lepa lastnost je mladeniču pridobila podpornikov in prijateljev in je delala starima roditeljima veliko upanja, da se jima izpolni poslednja največja želja. Ali čuda! Dokončevši ljubljanske šole tihi mladenič ni "hotel dobro študirati" po materini misli, da bi bil postal mašnik. Hotel je iti v daljnja večja mesta v višje šole. S tem pa niso bili zadovoljni samo ubožni roditelji, ampak zameril se je tudi večini svojih podpornikov, tako da je bil skoro popolnoma zapuščen. Vedel je pa, da se niso iznašli tako blagotvornega stroja, da bi se dalo po njem živeti od zraka ali čiste vode, zato mu je bilo ravno prav, da je po nekem priporočilu dobil začasno službo za učitelja sinu premožnega graščaka Benjaminu G. na gradu Slemenicah. Ker je bil tudi precej slabotnega zdravlja, se je hotel vrhutega okrepiti na deželi in še nekaj zaslužiti za daljnje učenje.

Tako se nahaja ravno na poti. Voza iskaje je bil po areči naletel na zdravnika Vencelja, in to mu je naklonilo prvi prijeto družščino za potovanje, drugi pa si je prihranil vozino.

Kmetje ob cesti in drugi napotni ljudje so zvedavo ogledovali mladega jezdeca. Zlasti mlade deklice so se rade ozirale za njim, ker po svoji zunanji postavi je bil Lovre kaj čeden mladenič, star ne veliko čez dvajset let, ohlednega obraza z visokim čelom in živimi črnimi očmi, iz katerih je bil brati poprej otožen kakor vesel značaj. Na prvi pogled je bil Kvas vsakemu zanimiv človek. Obhlek njegova bi morda v velikih mestnih sobah ne bila veljala za lepo, a za na kmetih ji ni bilo kaj reči. Suknja je bila iz črnega sukna, cela in še neoguljena, dasiravno bi bil sedil poznavalec po natančnem pogledu, da je temu že dobro dolgo, kar jo je krojač dal izrok.

Isto bi se, moglo reči o drugem opraku. Ljuba ali drugih nepotrebnosti ni imel nič na sebi, nosil je samo veliko srebrno uro na požadeni verižici, ki jo je zdaj pa zdaj potegnil iz žepa, pogledovaje, kako dolgo že hodi.

(Nadaljevanje.)

RAZPIS SLUŽBE.

Eksekutiva Slovenskega republičanskega združenja išče korespondenta, ki je zmožen pravilno slovenske in angleške korespondence na pisalnem stroju. Steno-graf ima prednost. Plača po dogovoru. Prošnje je poslati na naslov: Anton J. Terbovec, box 1. Ciceru, III.

Španška Influenca.

V sedanjem času razširjanja kužne bolezn španške influence morali bi se zelo paziti, da se jo obvarujete. Kedar koli opazite vnetje oči, tok nosnice, bolečine v hrbtu, glavobol, bol udov, mrzlico, vročico in splošno oslabele, priporočamo vam sledeča navodila kot najboljša sredstva za obvarovanje proti ti bolezn: Grgranje in izpiranje grla in nosa z Severovim Antiseptolom, kateri naj se uporablja raztopljen, vzemite pō en del tega zdravila na tri dele gorke vode. Ko se počutite z mrzlico ali takoj za pričetkom kihanja, vzemite takoj eno ali dve Severove tablete za prehlad in gripo in ponovite na vsake tri ure, dokler vaša čreva ne pričnejo dobro delati. Ako se vas prime kašelj tedaj vzemite Severov balzam za pljuča. Pojdite v posteljo, vzemite kakšno gorke pijače, da se dobro spotite. Če se pa še ne čutite boljše, potem pa hitro pokličite zdravnika in nagredite vse kar vam on svetuje. Gori navedena zdravila bodo veliko pomagala, da se obvarujete pred influenco, za torej je zelo umestno, da imate vedno sledeča zdravila pri rokah doma. Prodajajo se v lekarnah po sledečih cenah: Sever's Antiseptol, 35 centov; Sever's Cold and Grip Tablets, 30 centov in Sever's Balsam for Lungs, 25 in 50 centov. Ako vam je nemogoče dobiti ta zdravila v vaši domači lekarni, potem jih naročite naravnost od W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.